

**Aanvullend onderzoek steenuilen, vleermuizen, kleine
marterachtigen en steenmarters, Sleeg 17 te Zevenaar**

(2002/141/LB-01, versie 0)



Aanvullend onderzoek steenuilen, vleermuizen, kleine marterachtigen en steenmarters

in opdracht van

Gemeente Zevenaar
T.a.v. de heer S. de Haas
Postbus 10
6900 AA ZEVENAAR

betreffende locatie

Sleeg 17
Zevenaar

documentkenmerk

2002/141/LB-01

versie

0

vestiging

Nuenen

datum

3 december 2020

opgesteld door:

ing. A. Paulusse
Projectleider ecologie

gecontroleerd door:

ing. L. Bouwmans
Projectleider ecologie

Dit document is digitaal gegenereerd en derhalve niet voorzien van een handtekening. De inhoud is aantoonbaar gecontroleerd en vrijgegeven. Het document mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd. Door derden aangebrachte wijzigingen en/of toevoegingen dan wel oneigenlijk gebruik van het document vallen niet onder de verantwoording van Tritium Advies.

Tritium Advies BV

Adviseurs in bouwen, milieu en veiligheid

T. 088 44 02 900
E. info@tritium.nl
I. www.tritium.nl
KvK-nr. 17108024

Tritium Advies is gevestigd in:

Arkel >> Neer >> Nuenen >>
Prinsenbeek >> Rijkevoort

Inhoudsopgave

	pagina
1 Inleiding	1
2 Veldbezoeken	3
2.1 Steenuilonderzoek	3
2.2 Steenmarteronderzoek	3
2.3 Kleine marterachtigen onderzoek	4
2.4 Vleermuisonderzoek	5
3 Resultaten	6
3.1 Steenuilonderzoek	6
3.2 Steenmarteronderzoek	9
3.3 Kleine marterachtigen onderzoek	10
3.4 Vleermuisonderzoek	12
4 Conclusies	14
4.1 Effectenbeoordeling	14
4.2 Zorgplicht	16
4.3 Eindconclusie	16
5 Literatuurlijst	18

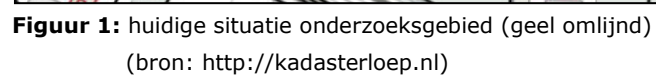
Bijlagen

	aantal pagina's (excl. voorblad)
1. situatietekening plangebied	1
2. fotobijlage veldbezoeken	5

1 Inleiding

In opdracht van gemeente Zevenaar is een aanvullend onderzoek naar steenuilen, vleermuizen, kleine marterachtigen en steenmarters uitgevoerd voor de locatie Sleeg 17 in Zevenaar. Het plangebied betreft de kadastrale percelen van de gemeente Zevenaar, sectie M, nummers 64, 65, 68, 69, 70, 73, 776 en 1231 en heeft een oppervlakte van circa 9 hectare. De bebouwing binnen het onderzoeksgebied bestaat uit een boerderijwoning met omliggende akkers. In de tuin van de boerderij zijn een aantal bijgebouwen aanwezig. Het voornemen bestaat om op het terrein nieuwbouwontwikkeling te realiseren. In bijlage 1 is een situatietekening van het onderzoeksgebied opgenomen.

Uit de eerder uitgevoerde quickscan flora en fauna (documentkenmerk: 2001/216/ROS-01, versie 1 d.d. 31 augustus 2020) is gebleken dat het terrein geschikt is als vaste verblijfplaats en leefgebied voor steenuilen, vleermuizen, kleine marterachtigen en steenmarters. Om deze reden is aanvullend onderzoek uitgevoerd naar bovengenoemde soorten c.q. soortgroep in de daarvoor geschikte onderzoeksperiodes en conform het vleermuisprotocol 2017 en de beschikbare kennisdocumenten van BIJ12. Door het hanteren van het vleermuisprotocol, kennisdocumenten en overig goedgekeurde inventarisatiemethodes kan bij een eventuele zienswijze worden aangetoond dat de noodzakelijke onderzoeksinspanning is verricht. Desondanks kan het voorkomen dat verblijfplaatsen van exemplaren niet zijn waargenomen tijdens de verschillende onderzoeken. Er blijft simpelweg sprake van momentopnamen.



2 Veldbezoeken

2.1 Steenuilonderzoek

Steenuilen zijn vogels met een vaste verblijfplaats en worden jaarrond beschermd conform de Wet natuurbescherming. Dit geldt ook voor hun functionele leefomgeving. De leefomgeving van de steenuil bestaat uit een vaste verblijfplaats/voortplantingsplaats, rustplaats(en) en foerageergebied met voldoende voedsel en veiligheid. Er is een steenuilenkast aanwezig in de tuin van Sleeg 17. De tuin kan als geschikt leef- en foerageergebied voor deze soort dienen, vanwege onder andere de fruitbomen die aanwezig zijn. Om deze reden dient de mogelijke functie van het onderzoeksgebied voor deze soort nader onderzocht te worden. Het aanvullende onderzoek naar de steenuil is uitgevoerd conform het kennisdocument van de steenuil van BIJ12 (2017) en het soortinventarisatieprotocol van Netwerk Groene Bureaus (2017).

Het aanvullend steenuilonderzoek is uitgevoerd met drie veldbezoeken in de periode van 15 februari tot en met 15 april 2020. Het eerste en laatste veldbezoek dient te worden uitgevoerd met een tussenperiode van minimaal één maand. De steenuileninventarisaties zijn uitgevoerd op de dagen 12 maart, 25 maart en 8 april 2020. Hierbij is gelet op nestindicatief gedrag (nestbouw, transport van voedsel, bedelende jongen), baltsgedrag en aanwezigheid van een paartje bij een potentiële nestplaats. Tevens is gelet op foerageergedrag en aanwezigheid van rustplaatsen. Dit onderzoek is uitgevoerd in de avondschemer binnen de periode vanaf een halfuur na zonsondergang tot middernacht. Door hierbij een opname van de baltsroep van de steenuil af te spelen worden de beste resultaten behaald. In tabel 1 is een overzicht weergegeven van de weersomstandigheden en de start- en eindtijden per veldbezoek.

Tabel 1: gegevens veldbezoeken steenuilonderzoek

datum	temperatuur (°C)	windkracht (Bft)	starttijd (uur)	eindtijd (uur)
12-03-2020*	5	2	19:45	21:45
25-03-2020*	6	3	20:15	22:45
08-04-2020*	21	1	21:00	23:30

*tijdens de veldbezoeken was het droog

2.2 Steenmarteronderzoek

De steenmarter is een marterachtige met een voorkeur voor steenachtige biotopen en schuilplaatsen zoals steengroeven, rotsige hellingen en gebouwen. De bebouwing binnen het plangebied is toegankelijk voor de steenmarter. Daarnaast biedt de omgeving zoals de tuin voldoende dekking als leefgebied voor deze soort. Verblijfplaatsen van de steenmarter zijn jaarrond beschermd conform de Wet natuurbescherming. Het aanvullend steenmarteronderzoek bestond uit het zoeken naar sporen in de bebouwing. Dit onderzoek is uitgevoerd op 24 april 2020. Tevens is er tijdens de overige vleermuisonderzoeken en het kleine marterachtigen onderzoek gelet op de aanwezigheid van de steenmarter. Voor het kleine marterachtigen onderzoek en steenmarteronderzoek is gebruik gemaakt van een wildcamera met lokmiddel in de geschikte delen van het onderzoeksgebied, waardoor de steenmarter ook tijdens afwezigheid van ecologen is onderzocht op locatie. Deze opstelling was aanwezig vanaf 21 juli 2020 tot en met 23 september 2020.

In tabel 2 is een overzicht weergegeven van de weersomstandigheden en de start- en eindtijd van het veldbezoek.

Tabel 2: gegevens veldbezoeken steenmarteronderzoek

datum	temperatuur (°C)	windkracht (Bft)	starttijd (uur)	eindtijd (uur)
24-04-2020*	18	2	11:00	12:30
21-07-2020*	20	3	13:50	16:45
17-08-2020*	25	2	11:30	13:30
01-09-2020*	17	2	16:00	18:30
23-09-2020*	22	3	16:00	18:15

*tijdens de veldbezoeken was het droog

2.3 Kleine marterachtigen onderzoek

In de directe omgeving van het onderzoeksgebied komen kleine marterachtigen voor, zoals de bunzing (*Mustela putorius*), wezel (*Mustela nivalis*) en hermelijn (*Mustela erminea*). Het onderzoeksgebied met dekking in de vorm van opgaand groen vormt een geschikt biotoop voor kleine marterachtigen. De functie van het onderzoeksgebied voor kleine marterachtigen is aan de hand van het aanvullend onderzoek onderzocht.

Het aanvullend onderzoek naar kleine marterachtigen bestaat uit een oriënterend veldbezoek en een periode van 9 weken beginnend in de maand juli voor het plaatsen en rouleren van 20 sporenbuizen, een marterbox (verder: Mostela) en een losse wildcamera, verspreid in het onderzoeksgebied op locaties waar de trefkans het grootst is (Handreiking kleine marters, 2017 en Stichting Kleine Marters 16 maart 2018). Deze zijn om de twee tot vier weken gecontroleerd op sporen van de kleine marterachtigen zoals beelden van exemplaren en pootafdrukken. De sporenbuizen, twee Mostela's en een wildcamera zijn verspreid over het terrein geplaatst. Ze zijn geplaatst in opgaand groen, zoals grassen, kruiden en klimop. Tevens is de losse wildcamera geplaatst in de buurt van meerdere fruitbomen, zoals appel- en pruimenbomen. Bij de camera en in de Mostela's is tevens gebruik gemaakt van lokmiddel in de vorm van een blik sardientjes. In onderstaande figuur 2 is een voorbeeld van de toegepaste sporenbuizen in het veld weergegeven. Het oriënterend veldbezoek en de controles zijn op de dagen 21 juli, 17 augustus, 1 september en 23 september 2020 uitgevoerd. In tabel 3 op de volgende pagina is een overzicht gegeven van de weersomstandigheden en de start- en eindtijden per veldbezoek (oriëntatie en controle rondes).



Figuur 2: onderzoeksopzet van enkele geplaatste sporenbuizen in het onderzoeksgebied

Tabel 3: gegevens veldbezoeken kleine marterachtigen onderzoek

datum	temperatuur (°C)	windkracht (Bft)	starttijd (uur)	eindtijd (uur)
21-07-2020*	20	3	13:50	16:45
17-08-2020*	25	2	11:30	13:30
01-09-2020*	17	2	16:00	18:30
23-09-2020*	22	3	16:00	18:15

*tijdens de veldbezoeken was het droog

2.4 Vleermuisonderzoek

Vleermuizen maken op verschillende manieren gebruik van hun leefgebied. In verschillende periodes maken ze gebruik van kraamverblijfplaatsen, zomerverblijfplaatsen, paarverblijfplaatsen, winterverblijfplaatsen en foerageergebied. Tevens maken ze gebruik van vliegroutes. Uit de quickscan is gebleken dat de boerderij geschikt is als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. De functie van de boerderij voor vleermuizen is aan de hand van het aanvullend onderzoek onderzocht. Daarnaast is het terrein geschikt als foerageergebied en is onderzoek gedaan naar andere essentiële functies van het gebied voor vleermuizen, zoals vliegroutes. Het aanvullend onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd op basis van het Vleermuizenprotocol 2017, dat is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus (NGB), de Zoogdiervereniging, Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Tevens zijn de onderzoeksmethodes zoals beschreven in de kennisdocumenten van BIJ12 gehanteerd.

Het aanvullend vleermuisonderzoek is uitgevoerd met vijf veldbezoeken, waarvan drie bezoeken in de periode 15 mei tot en met 15 juli en twee bezoeken in de periode 15 augustus tot en met 1 oktober zijn uitgevoerd. De vleermuisinventarisaties zijn uitgevoerd op de dagen 28 mei, 30 juni, 6 juli, 1 september en 23 september 2020. Hierbij is in de avond en/of ochtend door drie ecologen gepost bij de te slopen bebouwing op uit- of invliegende of zwermende vleermuizen en op sociale geluiden. Met behulp van een batdetector zijn de verschillende soorten waargenomen vleermuizen gedetermineerd. De avondbezoeken voor de kraam- / zomerverblijven zijn uitgevoerd vanaf zonsondergang tot en met 2,5 uur hierna. Voor de paar- / zwermverblijven zijn avondbezoeken uitgevoerd vanaf een half uur na zonsondergang tot en met 2,5 uur hierna. De ochtendbezoeken zijn in de kraam- / zomerperiode uitgevoerd vanaf 3 uur voor zonsopkomst tot en met zonsopkomst. In onderstaande tabel 4 is een overzicht weergegeven van de weersomstandigheden en de start- en eindtijden per veldbezoek.

Tabel 4: gegevens veldbezoeken vleermuisenonderzoek

datum	temperatuur (°C)	windkracht (Bft)	starttijd (uur)	eindtijd (uur)
28-05-2020*	18	2	21:30	00:05
30-06-2020*	14	4	02:25	05:25
06-07-2020*	16	1	21:55	00:30
01-09-2020*	15	2	20:50	23:20
23-09-2020*	17	2	20:00	23:30

*tijdens de veldbezoeken was het droog

3 Resultaten

Onderstaand volgen de resultaten en eerste conclusies van het uitgevoerde aanvullende onderzoek.

3.1 Steenuilonderzoek

Tijdens de veldbezoeken zijn maximaal twee koppeltjes steenuilen waargenomen in de omgeving van het onderzoeksgebied. Verspreid in het hele onderzoeksgebied is het geluid van de steenuil afgespeeld, zowel de baltsroep als de algemene roep van de steenuil. Deze locaties zijn in figuur 3 weergegeven op pagina 8.

Tijdens het eerste veldbezoek op 12 maart 2020 zijn enkele steenuilen gehoord. Er is in de bomen ten zuiden van de boerderij een steenuilenroep waargenomen. Tevens is ten zuiden van het plangebied aan de weg Sleeg enkele keren een roep gehoord van een steenuil. In de buurt van de t-splitsing met de oprit van Sleeg 17 zijn zelfs drie verschillende steenuilen gehoord. Er zijn geen exemplaren gezien.

Tijdens het tweede veldbezoek op 25 maart zijn maximaal vier steenuilen meerdere keren zowel gehoord als gezien. Een koppeltje steenuilen is op enkele plaatsen binnen of in de directe omgeving van het onderzoeksgebied waargenomen. Het betrof een reactie op de afgespeelde geluiden. Twee steenuilen werden aangetroffen in de bomen ten westen van het plangebied, zowel in de bomenrij aan de oostzijde van de oprit en de bomengroep ten westen van de oprit. Tevens zijn er twee steenuilen waargenomen in een fruitboom ten zuiden van de t-splitsing en in de bomenrij aan de Sleeg, ten zuiden van het onderzoeksgebied. Ten zuiden van de t-splitsing is een terrein aanwezig met meerdere fruitbomen. Op het terrein van Stal Pelgrim zijn ook meerdere keren één à twee steenuilen gehoord. Tijdens het veldbezoek op 25 maart is er een kerkuil waargenomen. Deze kerkuil vloog over het akkerland binnen het onderzoeksgebied naar het ten noordwesten gelegen akkerland.

Bij het derde veldbezoek op 8 april zijn maximaal twee verschillende steenuilen waargenomen. Er is een steenuil waargenomen op het dak van Sleeg 8. Vanaf het dak is de steenuil naar de bomenrij ten westen van het onderzoeksgebied gevlogen en daar nogmaals gehoord. Tevens is een steenuil waargenomen in de bomenrij ten zuiden van Stal Pelgrim. Later op de avond is een steenuil gehoord in een boom in het oosten van de tuin van Sleeg 17. De locaties waar de steenuilen en kerkuil zijn waargenomen zijn weergegeven in figuur 3 op pagina 8.

In de omgeving van de aanwezige steenuilenkast die in de tuin van Sleeg 17 aanwezig is, zijn geen steenuilen of sporen van deze soort waargenomen.

Binnen het onderzoeksgebied zelf zijn enkele keren (één tot drie keer per avond) steenuilen waargenomen. De steenuilen zijn met name in de bomen aan de rand van de tuin van de boerderij Sleeg 17 aangetroffen. Er is geen nestgedrag waargenomen. Wel zijn er maximaal twee steenuilen koppeltjes in de omgeving aanwezig. Er zijn meerdere keren twee steenuilen samen gezien en gehoord. Daarnaast zijn er ook waarnemingen dat er drie verschillende steenuilen hoorbaar waren.

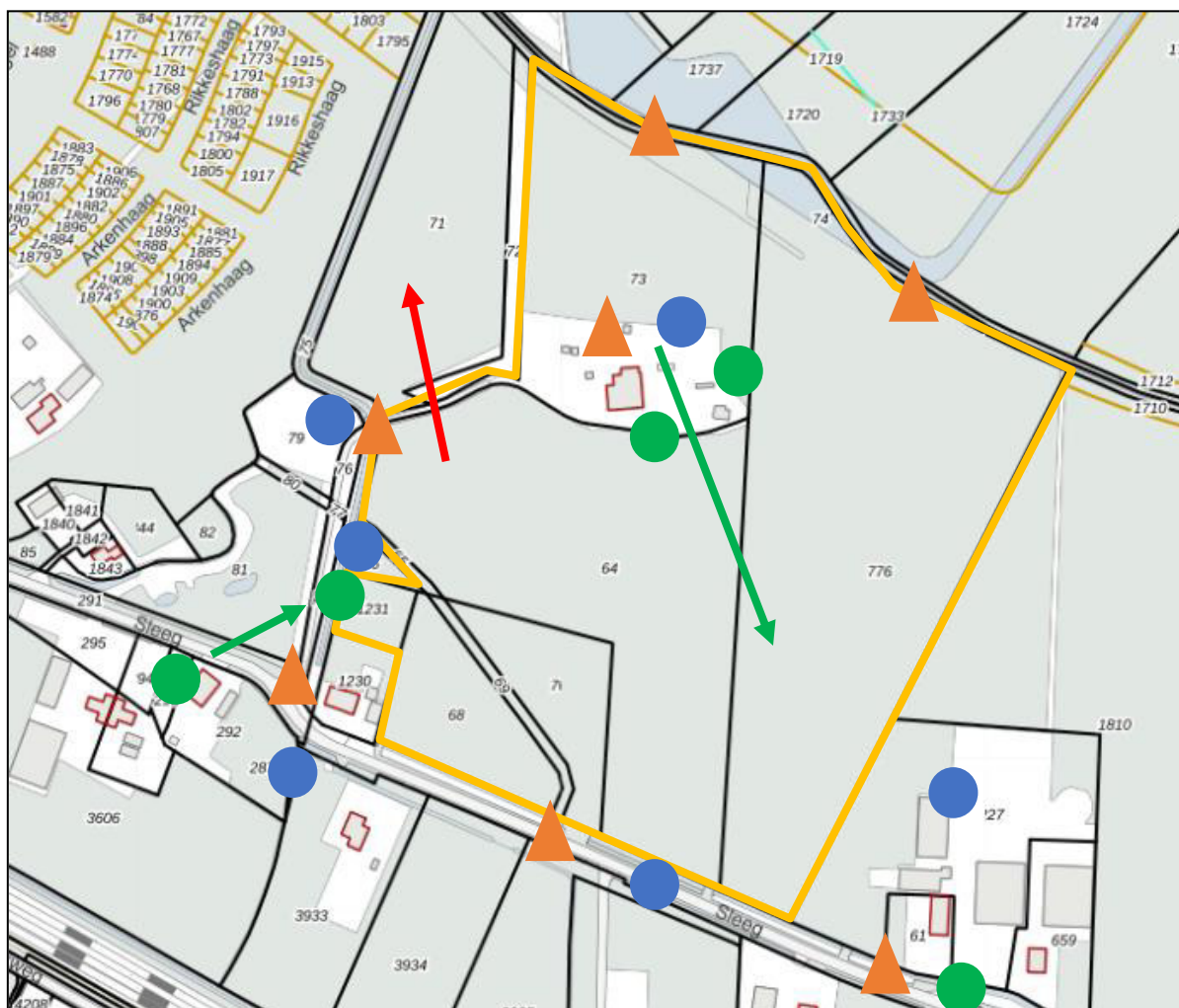
Het akkerland binnen het onderzoeksgebied is omheind met prikkeldraad dat aan houten palen is bevestigd. Ook de weilanden ten zuiden en oosten van het onderzoeksgebied zijn omheind met

houten palen en schrikdraad of prikkeldraad. Deze houten paaltjes zijn geschikt om als uitkijkpunt te gebruiken door de steenuil. De steenuilen vermijden echter vaak paaltjes waaraan prikkeldraad is bevestigd, aangezien ze zich hieraan kunnen verwonden. Daarnaast wordt er door de steenuilen gebruik gemaakt van de daken van de stallen en woningen in de omgeving en zijn ze regelmatig gezien in de bomenrijen gelegen aan de weg of aan de oprit van Sleeg 17. Deze bomenrijen blijven behouden. Ook het terrein met de fruitbomen ten zuidwesten van het onderzoeksgebied is in gebruik door de steenuilen als foerageergebied.

Het onderzoeksgebied is gedeeltelijk geschikt als foerageergebied voor de steenuil. De akkers rondom de boerderij zijn voor een bepaalde periode in het jaar begroeid met gewassen. In de winter en in het najaar, is het akkerland onbegroeid en is de grond zichtbaar. Op deze momenten zijn deze akkerlanden beperkt geschikt als foerageergebied aangezien de prooidieren waarop de steenuilen jagen, zoals muizen, hier ook minder dekking hebben en dus minder aanwezig zullen zijn. De tuin van de boerderij (Sleeg 17), het compensatiegebied en de omliggende weilanden en tuinen van woningen buiten het onderzoeksgebied zijn wel het hele jaar door beschikbaar als foerageergebied. Deze gebieden zijn dus geschikter als essentieel foerageergebied. Aangezien de steenuilen veel zijn waargenomen ten westen, oosten en zuidoosten van het onderzoeksgebied, lijken deze geschikte terreinen onderdeel te zijn van essentieel leefgebied van de steenuilen. In de tuin van Sleeg 17 zijn de steenuilen maar enkele keren aangetroffen. De tuin zal onderdeel zijn van het foerageergebied. Aangezien de steenuilen zowel in de tuin als in de omgeving zijn waargenomen wordt de tuin van Sleeg 17 gezien als onderdeel van het essentieel foerageergebied.

Voor de locatie Sleeg 13 te Zevenaar is reeds door de provincie Gelderland een ontheffing verleend voor onder andere het aantasten van essentieel foerageergebied van de steenuil (documentkenmerk: 2019-010253 d.d. 16 april 2020). Als mitigerende maatregel is het compensatiegebied aangrenzend ten westen van het onderzoeksgebied gerealiseerd. Met de provincie is overeengekomen dat dit compensatiegebied tevens kan worden ingezet voor de mogelijk aanwezige soorten die op de locatie Sleeg 17 voorkomen. In het gebied zijn twee steenuilkasten geplaatst en is het terrein geschikt gemaakt als foerageergebied, door onder andere fruitbomen te plaatsen. Dit terrein is ruimer opgezet om tevens te dienen als compensatiegebied voor het aan te tasten terrein van Sleeg 17, in het kader van de realisatie van de nieuwbouwwijk "Groot Holthuizen"; het buurtschap "De Holtkamp". Het compensatiegebied is circa 1,5 hectare groot. Het foerageergebied van de locaties Sleeg 13 en Sleeg 17 (tuin) samen is circa 1,05 hectare. Dat betekent dat er ruimte is gecreëerd om het huidige foerageergebied voor de steenuil op te vangen.

Door het compensatiegebied groter te realiseren dan voor alleen Sleeg 13 noodzakelijk is, is er ook voor het foerageergebied dat verdwijnt binnen het plangebied Sleeg 17 compensatiegebied gerealiseerd voor de steenuilen die in het onderzoeksgebied zijn waargenomen. Aanvullend compensatiegebied realiseren voor de steenuilen is hierdoor niet noodzakelijk. Dit dient wel op voorhand in overeenstemming met het bevoegd gezag worden bepaald.



Figuur 3: locaties aangetroffen steenuilen (groene stippen zijn één exemplaar, blauwe stippen zijn een paartje). De groene pijl geeft een vliegende steenuil weer. De rode pijl betreft een voorbijvliegende kerkuil. De oranje driehoeken geven aan waar de geluiden zijn afgespeeld ten opzichte van het onderzoeksgebied (geel omlijnd)
(bron: <http://kadasterloop.nl>)

Conclusie: binnen het onderzoeksgebied zijn geen vaste verblijfplaatsen van steenuilen aangetroffen. Wel is de tuin van Sleeg 17 onderdeel van het essentieel foerageergebied van de steenuil. Daarnaast is het omliggende terrein onderdeel van het leefgebied van de steenuil ten zuiden, westen en oosten van het onderzoeksgebied. Voor het verdwijnen van een gedeelte van essentieel leefgebied dienen maatregelen getroffen te worden, die worden omschreven in het kennisdocument Steenuil (BIJ12, 2017). Aangezien er voor een naastgelegen terrein (Sleeg 13) een compensatiegebied is ingericht, waarbij tevens rekening gehouden is met de mogelijke aanwezigheid van steenuilen binnen het onderzoeksgebied Sleeg 17, is er voldoende foerageergebied gecompenseerd. Wel dienen de voorschriften van de ontheffing die is verleend (documentkenmerk: 2019-010253 d.d. 16 april 2020) en de voorschriften uit het "Activiteitenplan Sleeg 13 te Zevenaar" (Faunaconsult, 2019) te worden nageleefd. Tevens dient op voorhand in overeenstemming met het bevoegd gezag worden bepaald of het gerealiseerde compensatiegebied voldoende is ter compensatie van het aan te tasten leefgebied van de steenuilen.

3.2 Steenmarteronderzoek

Tijdens het veldbezoek van 24 april is de boerderij onderzocht op sporen van de steenmarter, zoals prooiresten, vraatsporen of uitwerpselen (in de vorm van latrines). Ook rondom de boerderij is gezocht naar sporen van de steenmarter. Er zijn geen sporen en exemplaren van steenmarters waargenomen binnen en in de directe omgeving van het onderzoeksgebied.

Tijdens het onderzoek naar (kleine) marterachtigen is op 9 juli een waarneming gedaan van de steenmarter. De wild camera die in de tuin van de boerderij was geplaatst heeft op 7 september 2020 beelden opgenomen van de steenmarter (figuur 4 op de volgende pagina). Het exemplaar is twee maal op dezelfde ochtend (20 minuten tussen de beelden) passerend waargenomen.

De tuin lijkt voornamelijk als foerageergebied te dienen, in verband met de hogere onderbegroeiing en de aanwezigheid van fruitbomen die prooidieren aantrekken. De steenmarter is ook maar een keer waargenomen in de periode van 9 weken waarin de wildcamera's in het terrein aanwezig waren. Er zijn geen sporen van de steenmarter in de bebouwing binnen het plangebied waargenomen.

Voor de locatie Sleeg 13 te Zevenaar is reeds door de provincie Gelderland een ontheffing verleend voor onder andere het aantasten van een kraamverblijfplaats van de steenmarter, aangezien er vier steenmarters aangetroffen zijn bij de locatie Sleeg 13 (documentkenmerk: 2019-010253 d.d. 16 april 2020). Als maatregel is het compensatiegebied ten westen van het onderzoeksgebied gerealiseerd. Met de provincie is overeengekomen dat dit compensatiegebied tevens kan worden ingezet voor de mogelijk aanwezige soorten die op de locatie Sleeg 17 voorkomen. In het gebied zijn twee kraamverblijven geplaatst in een schapenstal. Deze schapenstal is tevens gebouwd ter compensatie voor de paarverblijfplaats van de grootoorvleermuis. Op voorhand dient in overeenstemming met het bevoegd gezag worden bepaald of het aan te tasten leefgebied voldoende wordt gecompenseerd.



Figuur 4: steenmarter in de tuin op 7 september 2020

Conclusie: binnen het onderzoeksgebied zijn geen vaste verblijfplaatsen van steenmarters aangetroffen. Wel is het onderzoeksgebied onderdeel van het leefgebied van de soort. Voor het verdwijnen van een gedeelte van essentieel leefgebied dienen maatregelen getroffen te worden. Aangezien er voor Sleeg 13 een compensatiegebied is ingericht voor de wezel en steenmarter, waarbij tevens rekening gehouden is met de mogelijke aanwezigheid van kleine marterachtigen en steenmarter binnen het onderzoeksgebied Sleeg 17, is er voldoende foerageergebied gecompenseerd. De voorschriften van de ontheffing die is verleend (documentkenmerk: 2019-010253 d.d. 16 april 2020) en de voorschriften uit het "Activiteitenplan Sleeg 13 te Zevenaar" (Faunaconsult, 2019) dienen te worden nageleefd. Tevens dient op voorhand in overeenstemming met het bevoegd gezag worden bepaald of het gerealiseerde compensatiegebied voldoende is ter compensatie van het aan te tasten leefgebied van de steenmarter.

3.3 Kleine marterachtigen onderzoek

Er is op 29 juli en 10 augustus 2020 een bunzing vastgelegd via de wildcamera in de tuin (figuur 5 op pagina 12). In de Mostela's in het westen en zuiden van de tuin van Sleeg 17 zijn geen beelden aangetroffen van marterachtigen. Ook zijn geen pootafdrukken of uitwerpselen van marterachtigen op de sporenplanken waargenomen. Tevens zijn er geen konijnenholen en molshopen aangetroffen binnen het onderzoeksgebied. Binnen het plangebied is derhalve geen voortplantingsplaats van de bunzing vastgesteld. De tuin lijkt voornamelijk als foerageergebied te dienen, in verband met de hogere onderbegroeiing en de aanwezigheid van fruitbomen die prooidieren aantrekken. Aangezien de bunzing bij optimale omstandigheden een home range heeft van 10 hectare (enkel de gebieden

met voldoende dekking meegenomen) is het geschikte deel van het onderzoeksgebied maar zeer beperkt onderdeel van het leefgebied van deze soort (circa 0,6 hectare).

Buiten het plangebied is een compensatiegebied ingericht voor enkele soorten, zoals de wezel en steenmarter. Dit terrein van circa 1,5 hectare is dus zeker ook geschikt om als alternatief leefgebied te dienen voor de bunzing, aangezien hier tevens een poel aanwezig is en dekking is aangebracht die voor zowel de wezel, als voor de steenmarter geschikt is. Deze natuurlijke dekking in de vorm van takkenrillen, houtwallen en heggen (zoals een meidoornhaag) is voor de bunzing net als voor de andere (kleine) marterachtigen van belang als dagverblijfplaats en als lijnvormige structuur om langs te foerageren en tevens te gebruiken als looproute om zich van foerageergebied naar foerageergebied te verplaatsen. De compensatiemaatregelen die nodig zijn voor de bunzing, zijn dus vergelijkbaar met de maatregelen die getroffen moeten worden voor de wezel en grotendeels ook voor de steenmarter.

Er zijn, naast de bunzing, tevens camerabeelden van andere soorten opgenomen. Op de losse wildcamera zijn (meerdere malen) een wasbeerhond (*Nyctereutes procyonoides*), egel (*Erinaceus europaeus*), twee bruine ratten (*Rattus norvegicus*), een koolmees (*Parus major*), een roodborstje (*Erithacus rubecula*), een haas (*Lepus europaeus*), een bosmuis (*Apodemus sylvaticus*), een jonge fazant (*Phasianus colchicus*), een gaai (*Garrulus glandarius*) en de huiskat (*Felis silvestris catus*) van de eigenaren Sleeg 17 waargenomen. In de Mostela's zijn camerabeelden gemaakt van de huisspitsmuis (*Crocidura russula*), rosse woelmuis (*Myodes glareolus*) en de bosmuis. Op de sporenplanken zijn voornamelijk muizen-, ratten- en slakken sporen, zoals pootafdrukken en keutels aangetroffen.

De functie van het onderzoeksgebied voor de bunzing betreft:

- er zijn geen jongen aangetroffen en er is binnen het plangebied de oppervlakte met voldoende dekking simpelweg te klein om te kunnen dienen als essentieel foerageergebied voor een moederdier met jongen. Daarnaast is de kat van de bewoners aanwezig in de tuin, die een bedreiging kan vormen voor de jongen, aangezien deze dieren wezels en soms hermelijnen vangen. De aanwezige schuilplaatsen binnen het plangebied zoals takken- en puinhopen zijn hierdoor minder geschikt om als voortplantingsplaats te gebruiken.
- een dagrustplaats is mogelijk. De takkenhopen en vervallen schuurtjes kunnen dienen als dagrustplaats van de bunzing. In verband met de voorgenomen plannen zal deze dagrustplaats verloren gaan.
- essentieel foerageergebied. Er zijn muizen sporen aangetroffen op de sporenplanken en er is dekking in de vorm van opgaand groen aanwezig. Een groot deel van het terrein is echter geroerd. Door de grote oppervlaktes van aanwezig akkerland, dat in de winter niet begroeid is, is het terrein maar beperkt geschikt als foerageergebied. De locaties waar geen begroeiing aanwezig is, zijn ongeschikt als foerageergebied voor de bunzing. Open en intensief beheerde landbouwgronden worden sterk gemeden door kleine marterachtigen en worden niet gerekend tot het functioneel leefgebied (Westra en Kuiters, 2018).



Figuur 5: bunzing in de tuin op 10 augustus 2020

Voor de locatie Sleeg 13 te Zevenaar is reeds door de provincie Gelderland een ontheffing verleend voor onder andere het aantasten van leefgebied van de wezel, omdat het terrein geschikt is bevonden voor deze soort. Er is zonder onderzoek ervan uitgegaan dat deze soort aanwezig is en is tevens het compensatiegebied ingericht als leefgebied voor de wezel. De bunzing, tevens een kleine marterachtige net als de wezel, heeft baat bij dezelfde typen dekking, zoals takkenrillen en hogere begroeiing. Tevens is er in het compensatiegebied geschikt oppervlaktewater aanwezig om rondom te kunnen foerageren. Aangezien de maatregelen voor zowel de wezel, steenmarter en bunzing vergelijkbaar zijn en er in het compensatiegebied rekening is gehouden met de plannen voor de locatie Sleeg 17, wordt verwacht dat er geen nieuwe ontheffing noodzakelijk is. Dit dient wel door het bevoegd gezag te worden beoordeeld. De voorwaarden in deze ontheffing voor Sleeg 13 dienen daarbij in acht genomen te worden. De voorschriften voor onder andere het ongeschikt maken van het terrein, dienen te worden nageleefd.

Conclusie: er is een bunzing aangetroffen binnen het onderzoeksgebied. Er zijn echter geen andere sporen van de bunzing aangetroffen. Het lijkt te gaan over een zwervend exemplaar waarbij het opgaand groen in het onderzoeksgebied dienst doet als foerageergebied. Mogelijk worden de aanwezige takkenhopen en/of vervallen schuurtjes gebruikt als dagrustplaats. Van voortplantingsplaatsen lijkt geen sprake te zijn, door onder andere de afwezigheid van beelden en sporen van juveniele bunzingen. In verband met de voorgenomen werkzaamheden zal deze dagrustplaats en een beperkte hoeveelheid foerageergebied verloren gaan. Aangezien er een compensatiegebied is ingericht voor kleine marterachtigen, dienen de voorschriften van de ontheffing die is verleend (documentkenmerk: 2019-010253 d.d. 16 april 2020) en de voorschriften uit het "Activiteitenplan Sleeg 13 te Zevenaar" (Faunaconsult, 2019) te worden nageleefd. Op voorhand dient in overeenstemming met het bevoegd gezag te worden bepaald of het gerealiseerde compensatiegebied voldoende is ter compensatie van het aan te tasten leefgebied van de bunzing.

3.4 Vleermuisonderzoek

Kraam- en zomerverblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken zijn geen invliegende of uitvliegende vleermuizen aangetroffen in het onderzoeksgebied. Wel zijn er over het algemeen één tot drie gewone dwergvleermuizen en één ruige dwergvleermuis overvliegend en/of foeragerend waargenomen binnen en in de directe omgeving van het onderzoeksgebied. Tijdens het eerste veldbezoek op 28 mei zijn een enkele keer zeven foeragerende gewone dwergvleermuizen gelijktijdig waargenomen. Deze vleermuizen waren met name gezien in de tuin nabij de bomen ten noorden van de boerderij. Tijdens het

ochtendbezoek op 30 juni en het avondbezoek op 6 juli was binnen het onderzoeksgebied minder foerageeractiviteit waargenomen. Wel zijn er zowel bij het veldbezoek op 28 mei als het ochtendbezoek op 30 juni meerdere foeragerende gewone dwergvleermuizen en één laatvlieger in het compensatiegebied waargenomen, ten westen van het onderzoeksgebied.

Paar- en winterverblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken zijn geen uitvliegende vleermuizen aangetroffen in het onderzoeksgebied. Daarnaast zijn ook geen paarverblijven aangetroffen. Tijdens het veldbezoek op 1 september zijn een enkele keer baltsgeluiden waargenomen van een gewone dwergvleermuis. Tevens is één gewone dwergvleermuis foeragerend waargenomen binnen en in de directe omgeving van het onderzoeksgebied. Tijdens het veldbezoek op 23 september zijn op enkele momenten op de avond 20:09 uur tot 20:12 uur, 20:52 uur en 21:15 uur tot 21:25 uur baltsgeluiden gehoord van een gewone dwergvleermuis in de tuin van de boerderijwoning. Er is echter geen binding met de woonboerderij gesignaleerd en er is geen zwermgedrag waargenomen, waaruit opgemaakt kan worden dat het onderzoeksgebied niet als paar- of winterverblijfplaats in gebruik is.

Foerageergebied

Gemiddeld zijn er één tot drie gewone dwergvleermuizen per avond foeragerend en overvliegend waargenomen in het onderzoeksgebied (tuin) en de directe omgeving. Eenmalig zijn zeven vleermuizen foeragerend waargenomen in de tuin ten noorden van de boerderij. De meeste foeragerende vleermuizen zijn in het compensatiegebied waargenomen. Het plangebied zal geen essentieel foerageergebied zijn, aangezien er in de omgeving vergelijkbaar of geschikter foerageergebied aanwezig is, zoals het aangelegde compensatiegebied ten westen van het plangebied en de met bomen omringde vijver ten noordoosten van het plangebied.

Vliegroutes

Er zijn geen significante vliegroutes waargenomen. Tijdens de onderzoeken vloog sporadisch een laatvlieger en een ruige dwergvleermuis voorbij (maximaal één van beide soorten per avond). De foeragerende gewone dwergvleermuizen maakten af en toe gebruik van de bomenrij en haag ten zuidwesten en noordwesten van de boerderij, langs de oprit. De bomenrij zal niet door het planvoornemen worden aangetast en kan hierdoor blijven dienen als vliegroute. De eerdergenoemde haag zal niet als essentiële vliegroute dienen, aangezien er in de omgeving vergelijkbare of geschiktere lijnvormige landschapsstructuren aanwezig zijn, zoals de bomenrij aan de oprit van Sleeg 17 en de langgerekte bomenrij aan de Sleeg.

Conclusie: binnen het onderzoeksgebied zijn geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Binnen het onderzoeksgebied wordt wel gevoerageerd door de gewone dwergvleermuis. Het betreft echter geen essentieel foerageergebied, het compensatie gebied en de met bomen omringde vijver zijn geschikter als foerageergebied voor vleermuizen. Tevens zijn er geen significante vliegroutes aangetroffen. Wel wordt bij de voorgenomen sloop- en bouwwerkzaamheden verwezen naar de in hoofdstuk 4 omschreven werkwijze.

4 Conclusies

Binnen het onderzoeksgebied zijn geen vaste verblijfplaatsen van steenuilen en steenmarters aangetroffen. Wel is een mogelijke dagrustplaats van de bunzing aanwezig. Daarnaast is de tuin van Sleeg 17 onderdeel van het foerageergebied van voorgenoemde soorten. De voorgenomen plannen, zoals het verwijderen van begroeiing in de tuin en de sloop van de bebouwing binnen het plangebied Sleeg 17, zullen een negatief effect hebben op het leefgebied van de steenuilen, steenmarter en bunzing. Om deze reden dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen genomen te worden.

Binnen het onderzoeksgebied wordt gevoerageerd door de gewone dwergvleermuis. Het betreft echter geen essentieel foerageergebied, zoals het compensatiegebied en de omliggende tuinen van woningen worden tevens gebruikt als foerageergebied en zullen behouden blijven.

Vanuit de ontheffing die is verleend voor aantasting van enkele soorten voor de locatie Sleeg 13 te Zevenaar, betreft één van de maatregelen, de aanleg van een compensatiegebied. Dit gebied is ingericht voor zowel steenuilen, steenmarters en kleine marterachtigen, als ook voor de huismus, gewone grootoorvleermuis en kamsalamander. Daarnaast is dit gebied uitgebreider gerealiseerd om tevens voor de voorgenoemde soorten als compensatiegebied te dienen die voorkomen in het plangebied Sleeg 17. Om te voldoen aan de maatregelen die voor deze soorten gelden, dienen de voorschriften van de ontheffing die is verleend (documentkenmerk: 2019-010253 d.d. 16 april 2020) en de voorschriften uit het "Activiteitenplan Sleeg 13 te Zevenaar" (Faunaconsult, 2019) te worden toegepast. Tevens dient in overeenstemming met het bevoegd gezag worden bepaald of het compensatiegebied voldoende is ter compensatie van de leefgebieden van steenuilen, steenmarter en bunzing van de locatie Sleeg 17.

4.1 Effectenbeoordeling

Om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen dienen enkele maatregelen genomen te worden in verband met de aangetroffen steenuilen, steenmarter en bunzing. Het betreft met name aantasting van foerageergebied van deze soorten, door het planvoornemen. Hieronder zijn enkele maatregelen uitgewerkt die getroffen worden voor deze soorten.

Alternatieve verblijfplaatsen

Er is een compensatiegebied gerealiseerd ten westen van het plangebied Sleeg 17. In eerste instantie is dit gebied gerealiseerd als alternatief voor de soorten die zijn aangetroffen op de locatie Sleeg 13, zoals huismussen, steenmarters, steenuilen, gewone grootoorvleermuis, kamsalamander en wezel. Echter is er bij de aanleg van het compensatiegebied destijds ook rekening gehouden met de soorten die kunnen voorkomen in het plangebied Sleeg 17, aangezien deze locatie namelijk een vergelijkbaar landhabitat heeft als Sleeg 13 en dezelfde omgeving betreft voor deze soorten.

Steenuilen

Er zijn geen verblijfplaatsen van de steenuil binnen het onderzoeksgebied aangetroffen. Wel is het plangebied onderdeel van het foerageergebied van deze soort. In het compensatiegebied zijn zowel alternatief foerageergebied als twee nestkasten gerealiseerd voor de steenuil, om als geschikt leefgebied te kunnen dienen. Daarnaast blijft vergelijkbaar foerageergebied in de omgeving van het onderzoeksgebied behouden.

Steenmarter

Binnen het onderzoeksgebied is met name foerageergebied aanwezig voor de steenmarter. Er zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen. In het compensatiegebied zijn zowel twee kraamverblijfplaatsen als foerageergebied gerealiseerd, om als alternatief leefgebied te kunnen dienen.

Bunzing

In verband met de mogelijke dagverblijfplaats van de bunzing die aanwezig is in de tuin, dienen alternatieve verblijfplaatsen worden aangeboden. In het compensatiegebied is al rekening gehouden met de wezel en is tevens rekening gehouden met de aanwezigheid van kleine marterachtigen uit het onderzoeksgebied Sleeg 17. Hierbij is het compensatiegebied ingericht met braamopslag, houtstapels, boomstronken, meidoornheg en fruitbomen om als geschikt alternatief leefgebied te kunnen dienen voor kleine marterachtigen. De opgaande begroeiing en de houtstapels kunnen dienen als alternatief foerageergebied en dagrustplaatsen.

Werken buiten de kwetsbare periode en ongeschikt maken

Steenuilen

De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd buiten de gevoelige periodes, ondanks er geen verblijfplaats aanwezig is binnen het plangebied. Het ongeschikt maken van het plangebied dient buiten broedseizoen (februari tot en met juli) plaats te vinden. In het broedseizoen zijn steenuilen namelijk gevoeliger voor verstoring.

Steenmarter en bunzing

In de kraamtijd (15 maart tot en met 1 september) zijn kleine marterachtigen en steenmarters kwetsbaar en de verblijfplaatsen c.q. voortplantingsplaatsen zijn gevoelig voor verstoring. In verband met de voorgenomen activiteiten dienen de mogelijk aanwezige verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt te worden. Dit dient plaats te vinden buiten het voortplantingsseizoen van de bunzing en steenmarter, in de periode van 1 september tot en met 14 maart.

Opstellen werkprotocol

Hierin staat omschreven welke maatregelen getroffen worden om negatieve effecten op beschermde soorten te voorkomen. Ook staat hierin hoe te handelen als deze effecten toch optreden. Het werkprotocol dient op de locatie aanwezig te zijn en de inhoud moet bij de betrokken werknemers bekend zijn. In principe zijn alle te nemen maatregelen verwerkt het activiteitenplan Sleeg 13 te Zevenaar (Faunaconsult, 2019). Indien het bevoegd gezag het eens is met het gebruik van de voorschriften uit het activiteitenplan en de verkregen ontheffing voor Sleeg 13, zal het opstellen van een werkprotocol niet noodzakelijk zijn. Dit dient wel op voorhand in overeenstemming met het bevoegd gezag worden bepaald.

Aanvragen ontheffing Wet natuurbescherming

Normaliter is het noodzakelijk om bij de aantasting van aanwezige verblijfplaatsen en essentiële delen van het leefgebied van beschermde soorten zoals de steenuil, steenmarter en bunzing een ontheffingsaanvraag uit te voeren. Hiervoor dient dan een activiteitenplan te worden opgesteld. In dit geval is er bij het realiseren van compensatiegebied en de ontheffingsaanvraag voor Sleeg 13 al rekening gehouden met de aanwezigheid van enkele soorten op de locatie Sleeg 17. Aangezien dit compensatiegebied aansluit bij de aangetroffen soorten wordt een nieuwe ontheffingsaanvraag niet noodzakelijk geacht. Wel dient dit op voorhand in overeenstemming met het bevoegd gezag worden bepaald.

4.2 Zorgplicht

Voor alle soorten geldt een zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan deze soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

De kwetsbare perioden zijn niet voor alle verschillende soortgroepen gelijk. Als “veilige” periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half oktober tot eind november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en dieren als de egel en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Bovendien zijn de houtduiven uit het laatste legsel dan ook uitgevlogen.

Indien vooraf bekend is dat werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen de kwetsbare perioden van de betreffende soorten, is het zaak ervoor te zorgen dat het gebied tegen die tijd ongeschikt is als leefgebied voor die soorten. Zo kunnen bijvoorbeeld struiken gedurende het groeiseizoen kort gesnoeid worden, zodat er geen vogels gaan broeden.

Algemeen voorkomende soorten zonder jaarrond beschermd nest kunnen blijven broeden in de directe omgeving van het onderzoeksgebied. Indien broedende vogels in de directe omgeving van het onderzoeksgebied aanwezig zijn, kunnen verstorende werkzaamheden zoals bouwwerkzaamheden of een verwijdering van beplanting mogelijk echter niet plaatsvinden zonder hinder te veroorzaken. Wanneer er geen broedende vogels aanwezig zijn kunnen de werkzaamheden wel plaatsvinden. Indien er op deze manier wordt gehandeld, treden er geen nadelige effecten op ten aanzien van vogels. Wanneer de werkzaamheden in het geheel plaatsvinden in de minst kwetsbare periode (tussen begin oktober en half februari) worden eveneens geen nadelige effecten verwacht. Dit laatste verdient derhalve aanbeveling. Indien de werkzaamheden worden uitgevoerd op bovenstaande wijze, zullen er geen nadelige effecten optreden ten aanzien van vogels.

Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermde soorten worden waargenomen dienen maatregelen te worden genomen om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te beperken (bijvoorbeeld wegvangen en verplaatsen).

4.3 Eindconclusie

In onderstaande punten wordt de eindconclusie weergegeven:

- binnen het onderzoeksgebied zijn geen vaste verblijfplaatsen, essentieel foerageergebied en essentiële vliegroutes van vleermuizen aangetroffen, waardoor geen verplichtingen bestaan vanuit de Wet natuurbescherming ten aanzien van deze soortgroep;
- binnen het onderzoeksgebied is onderdeel van essentieel foerageergebied van de steenuil aangetroffen;
- binnen het onderzoeksgebied is onderdeel van essentieel foerageergebied van de steenmarter aangetroffen;
- binnen het onderzoeksgebied is onderdeel van essentieel foerageergebied van de bunzing aangetroffen. Mogelijk is een dagrustplaats van de soort aanwezig binnen het onderzoeksgebied;

- er is een compensatiegebied gerealiseerd voor een andere nabijgelegen locatie (Sleeg 13), waarbij tevens rekening is gehouden met bovengenoemde soorten die aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied. Hierdoor wordt tevens voldaan aan de maatregelen die benodigd zijn om deze soorten te compenseren;
- de omschreven werkwijzen met betrekking tot de zorgplicht dienen in acht te worden genomen zodat een overtreding van de natuurwetgeving wordt voorkomen;
- een aanvullende ontheffing in het kader van de Wnb (soorten) is niet noodzakelijk, indien het bevoegd gezag akkoord is met de toepassing van het compensatiegebied voor Sleeg 17 en het volgen van de voorschriften zoals in de ontheffing en activiteitenplan voor Sleeg 13 staat omschreven;
- de aanbevelingen in de quickscan flora en fauna, ontheffing (documentkenmerk: 2019-010253 d.d. 16 april 2020) en "Activiteitenplan Sleeg 13 te Zevenaar" (Faunaconsult, 2019) dienen nageleefd te worden.

5 Literatuurlijst

BIJ12 (2017) *Kennisdocument Gewone dwergvleermuis (Pipistrellus pipistrellus)*

BIJ12 (2017) *Kennisdocument Steenuil (Athene noctua)*

Bouwens, S. (2017) *Handleiding kleine marters in relatie tot soortbescherming*. Provincie Noord-Brabant

Faunaresult (2019) *Activiteitenplan Sleg 13 te Zevenaar*

Netwerk Groene Bureaus (2017) *Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming*

Provincie Gelderland (2020) *Besluit verlenen ontheffing, Sleg 13 te Zevenaar, zaaknummer: 2019-010253*

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2017) *Vleermuisprotocol 2017, maart 2017*.

Westra, S.A., Kuiters, R.S.M. (2018) *Beheerwijzer Landschappelijke maatregelen voor kleine marterachtigen*. Zoogdiervereniging

BIJLAGE 1:



Geplande situatie

BIJLAGE 2:



Foto 1



Foto 2



Foto 3



Foto 4



Foto 5



Foto 6



Foto 7



Foto 8



Foto 9

Foto 10



Foto 11



Foto 12



